

## رهیافتی آسیب‌شناختی به چالش‌های موجود در پیوستار سیاست‌های فرهنگی در ایران: از

### نظریه پردازی تا اجرا

حسین عبدالملکی<sup>1</sup>

گفتمان فرهنگ محور انقلاب اسلامی، وجود و جایگاه ممتاز برای مقوله فرهنگ و امور مرتبط به آن در اسناد بالا دستی کشور از جمله قانون اساسی و توجه ویژه به آن در آراء و به عبارتی کلیت گفتمان امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری خود بیانگر اهمیت بسیار حیاتی «فرهنگ و برنامه‌ریزی و سیاست فرهنگی» در قاموس جمهوری اسلامی است. از سوی دیگر تدوین و طراحی هر برنامه یا سیاست فرهنگی منوط به وجود یک نظریه مدون در زمینه موردنظر جهت نشان دادن نقطه ایده آل و آرمانی و بایسته های مترتب بر آن و نیز اصول و بایسته های بنیادین چگونگی حرکت به سوی آن (نظریه فرهنگی) در وحله اول و در گام بعد ترسیم خط مشی‌ها و راهبردهای لازمه و همچنین ارائه سیاست‌ها در جهت نیل به نقطه ایده آل مفهوم بندی شده در نظریه (سیاست گذاری فرهنگی) و در مرحله بعد عملیاتی سازی این راهبردها و آماده سازی آنها برای اجرا، براساس یک برنامه مدون و هدف گذاری شده (برنامه ریزی فرهنگی) و در گام پایانی اجرای صحیح، جامع و منظم راهبردهای عملیاتی شده (مدیریت فرهنگی) می باشد. این درحالی است که بعضا درباره «پیوستار» سیاست‌ها و نحوه و چگونگی آن در زمینه‌های مختلف فرهنگی که می توان در چهار مرحله نظریه پردازی فرهنگی، سیاست گذاری فرهنگی، برنامه‌ریزی فرهنگی و مدیریت فرهنگی به آن پرداخت، بحث‌ها و نقدهای فراوانی چه در فضای عمومی حیات اجتماعی و چه در محافل دانشگاهی و حوزوی وجود دارد. از این رو هدف از این نوشتار آن است که با رهیافتی آسیب شناختی چالش‌ها و موانع موجود در هر یک از چهار مرحله فوق الذکر در زمینه عملیاتی سازی سیاست های فرهنگی را مورد واکاوی قرار دهد. روش این مقاله مبتنی بر روش کیفی و با رویکردی ترکیبی بوده و در آن ضمن بهره گیری از روش مطالعه اسنادی و بررسی اسناد بالا دستی، از 10 مصاحبه (5 مصاحبه با فعالان فرهنگی حوزوی و 5 مصاحبه با پژوهشگران دانشگاهی در حیطه فرهنگ) استفاده شده است. یافته‌ها و نتایج حاصله نشان می دهد که عدم تکاپوی کافی در نظریه پردازی در ساحت فرهنگ، ناشکیبایی نظری، عدم شکل گیری و نبود اجتماعات گفتمانی به اندازه کافی در حوزه های فرهنگی در جهت نقد نظریه پردازی های انجام شده در مرحله «نظریه پردازی فرهنگی» و همچنین وجود سیاست گذاری های موازی در زمینه های مختلف فرهنگی، عدم توجه به بعضی از ابعاد و پافشاری بیش از حد به برخی دیگر، در مرحله «سیاست گذاری فرهنگی» و نیز وجود نهادهای متعدد و موازی تاثیرگذار و تصمیم گیر، عدم استفاده از پژوهشگران و متخصصین حیطه فرهنگ در امر عملیاتی سازی و شتابزدگی در امر اجرا در مراحل «برنامه‌ریزی فرهنگی» و «مدیریت فرهنگی» از مهمترین چالش های پیش روی مراحل چهارگانه پیوستار سیاست های فرهنگی از نظریه پردازی تا اجرا می باشد که به تفصیل به بحث و بررسی آنها پرداخته شده تا از این راه پیشنهادات و راهبردهایی جهت توفیق هر چه بیشتر در این امر مبتنی بر مراحل چهارگانه فوق ارایه گردد.

**واژگان کلیدی:** سیاست‌های فرهنگی ایران، نظریه پردازی فرهنگی، سیاست‌گذاری فرهنگی، برنامه‌ریزی فرهنگی، مدیریت فرهنگی.

<sup>1</sup>. کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی دانشگاه تهران و مدرس دانشگاه (Abdolmaleki22@yahoo.com)